

ДАНИЛІВСЬКИЙ Василь Якович (13(25). 01. 1852, Харків — 25. 02. 1939, там само) — фізіолог, лікар-ендокринолог. Брат [О. Данилевського](#). Доктор медицини (1877), професор (1883), академік АН УРСР (1926). Заслужений діяч науки УСРР (1926). Премії ім. Монтюна Париз. (1889), ім. К. Бера С.-Петербур. (1894) АН. Навч. у Казан. університеті (Росія, 1868–70), закін. Харків. університет (1874). У 1875 працював у хірург. клініці В. Грубе, від 1876 — у лаб. *І. Щелкова*. 1878 — у наук. відрядженні в Німеччині. Від 1879 — доцент кафедри зоофізіології Харків. вет. інституту; водночас від 1883 — у Харків. університеті: екстраординар. професор кафедри зоології природн. відділ. фіз.-мат. ф-ту, від 1886 — на мед. факультеті (згодом мед. інститут; з перервою): проф., 1921–26 — завідувач кафедри фізіології, зав. одноім. лаб. Співзасн. (1910), дир. (до 1912) та викл. (до 1917) Харків. жін. мед. інституту. Ініціатор створення (1919), дир. (до 1930), зав. н.-д. сектору (до 1939) Укр. органотерапевт. інституту (нині Інститут проблем ендокрин. патології АМНУ, Харків), якому присвоєно ім'я Д. Співорганізатор Укр. інституту праці (1922, нині Харків. НДІ гігієни праці та профес. захворювань). Ред. ж. «Врачебное дело» (від 1921).

Разом з братом заснував перший вітчизн. фізіол. ж. «Физиологический сборник» (1888–91). Наукові дослідження із заг. і порівнял. фізіології, фізіології нерв. системи, електрофізіології, протистології. Засн. ендокринології в Україні. Відкрив центри регуляції вегетатив. процесів у головному мозку. Одним з перших зафіксував наявність електрич. явищ у головному мозку, що згодом покладено в основу електроенцефалографії. Започаткував фізіол. дослідж. гіпнозу. Один із засн. фізіології праці. Автор порівнял. та експерим. напрямів у вивченні малярії. Відкрив низку кровопаразитів птахів.

Основні праці

О происхождении мускульной силы. Х., 1876; Исследования по физиологии головного мозга. Москва, 1876; О суммировании электрических раздражений мышц и двигательных (блуждающих) нервов. С.-Петербург, 1879; Душа и природа. Х., 1889; 1897; Исследования над физиологическим действием электричества на расстоянии: В 2 ч. Х., 1900–01; Физиология человека: В 3 т. Москва, 1913–15; Очерки по физиологии социальных недугов. Х., 1914; Жизнь и солнце: Физиол. очерки. Х., 1923; Учебник физиологии человека. Х., 1923; 1929; Гипнотизм. Х., 1924; К вопросу о физиологическом обосновании гиппократизма («целительные силы природы») // Тр. по эндокринологии и органотерапии. Х., 1930. Вып. 1.

Рекомендована література

1. Сборник в честь 50-летия врачебной, общественной и научно-педагогической деятельности В. Я. Данилевского. Х., 1925;
2. Финкельштейн Е. А. Василий Яковлевич Данилевский – выдающийся русский биолог, физиолог и протистолог (1852–1939). Москва; Ленинград, 1955;
3. Академик В. Я. Данилевский. Шестьдесят лет трудовой деятельности (1874–1934). Х., 1935;
4. Вчені Харківського державного медичного університету (1805–2005). Б. м. р..

[Ю. І. Караченцев](#)

Бібліографічний опис:

Данилевський Василь Якович / Ю. І. Караченцев // *Енциклопедія Сучасної України* [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2007. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-23441>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).